

SOSYAL POLİTİKA AKTÖRÜ OLARAK SOSYAL GİRİŞİMCİ BELEDİYESİ

Orhan Koçak¹ - Ersin Kavi²

ÖZ

Küreselleşme ve neo-liberal politikaların çok yoğun bir şekilde hayata geçirilmesi, toplumlarda ekonomik sorunlarla birlikte sosyal sorunların da yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Ortaya çıkan sosyal sorunlar ile mücadele öncelikle devletin görevi olarak kabul edilmekle birlikte, özel sektörün ve sivil toplum örgütlerinin de sürece katkıda bulunmaları beklenmektedir. Sosyal sorunlarla mücadelede, merkezî kararların önemi olmakla birlikte, daha isabetli kararlar vermek ve başarılı olmak amacıyla yerel unsurların önemine vurgu yapmak gerekmektedir. Bu anlamda son yıllarda sosyal sorunlarla mücadelede belediyeler öne çıkmaktadır. Yerelde sosyal sorunlarla mücadele olarak ifade edilen sosyal girişimcilik, hem belediyelerin kendi uygulamalarında hem de özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının teşvik edilmeleri neticesinde yaygınlaşmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle sosyal girişimcilik hakkında literatür taraması yapılmış olup, konuyla ilgili dünya ve Türkiye'de yapılan uygulamalardan örnekler verilmiştir. Sonrasında ise sosyal belediyeçilik konusu incelenmiş ve sosyal girişimci belediyeçilik ile sosyal belediye arasında ilişki kurulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal Belediyeçilik, Sosyal Girişimcilik, Girişimcilik, Sosyal Girişimci Belediyeçilik

---

¹ Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğretim Üyesi

² Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğretim Üyesi

SOCIAL ENTREPRENEUR MUNICIPALITY AS A SOCIAL POLICY ACTOR

Orhan Koçak - Ersin Kavi

ABSTRACT

With the implementation of neo-liberal and global policies, not only economic problems but also social issues are being spread in societies. The argument is that the state is primarily responsible for the increasing social issues and private organizations and non government organizations in a supporting role. In addition to the importance of central administrations in struggling with social problems, it is also pointed out that local administrations are essential in order to get the policies correct. In this sense, local administrations are becoming more important in order to deal with social issues. Social entrepreneurship, which means fighting social problems at the local level, is somewhat popular in the municipalities' own implementations and in the encouraging of the private sector and civil society organizations by municipalities.

In this study, the literature related to social entrepreneurship is reviewed and some examples are given from the world and Turkey on the subject. In the next two parts, social municipality is studied and the transition from social municipality to social entrepreneur municipality is examined.

Keywords: Social Municipality, Social Entrepreneurship, Entrepreneurship, Social Entrepreneur Municipality

GİRİŞ

Günümüzde sosyal konulara ilgi giderek artmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri de, ekonomik gelişmenin sosyal sorunların çözümüyle söz konusu olacağına anlaşılmış olmasıdır. Öyle ki, sosyal sorunların çözülmediği bir toplumda birliktelik sağlanamaz ve bu durum da sürekli olarak toplumun geleceğini tehdit eder. Dolayısıyla, toplumsal gelişme ve kalkınma için toplumu oluşturan her kurumun sosyal sorunlara ilgi göstermesi ve çözümler üretmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, sosyal girişimcilik hem kurumsal hem de bireysel açıdan dikkat çeken konulardan biri haline gelmiştir. Çünkü, sosyal sorunların gözlemlenmesi ve tespit edilmesi, çözümü kadar hem zor hem de önemlidir. Ayrıca, sorunları tespit edenler aynı zamanda çözüm de üretebilmektedir. Bu nedenle, sosyal girişimcilik, günümüzde akademisyenler ve uygulayıcılar tarafından çalışılması ve teşvik edilmesi gereken bir konu haline gelmiştir.

sosyal sorunların çözümü noktasında kamunun önceliği tartışılmazdır. Çünkü, kamu otoritesi, sosyal sorunların çözümü noktasında koordinasyonun sağlanmasında önemli bir rol üstlenebilmekte, denetim yapabilmekte, sosyal sorunlara yönelik duyarlılığı arttırabilmekte ve ayrıca sosyal girişim noktasında büyük ve önde gelen kuruluşları ikna edebilmektedir. Belediyeler de bu güç ve yetkiye sahip kuruluşlardandır. Aynı zamanda yerel sorunlara hakimiyetleri nedeniyle yerel düzeyde sosyal girişimciliği yönetecek bir güce de sahiptirler. Bununla birlikte, sosyal belediyeçilik uygulamaları yoluyla sosyal girişimciliği birebir uygulayabilecek bir politika da güdebilirler.

İlgili çalışmada da öncelikli olarak sosyal girişimcilik kavramından genel hatlarıyla bahsedilmiş, Türkiye'den ve dünyadan örnekler verilmiştir. Daha sonra ise, belediyelerin sosyal boyutundan bahsedilerek, konu sosyal belediyeçilik ekseninde sosyal girişimcilik ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Son bölümde ise belediyelerin sosyal girişimcilik alanının gelişmesi için yapmaları gerekenlere dair yaklaşımlar irdelenmiştir.

1. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

1.1. Kavramsal Açıdan Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimci

Kavramsal olarak sosyal girişimcilik ilk kez 1953'te yayımlanan H. Bowen'in "İşadamlarının Sosyal Sorumlulukları" (Social Responsibilities of the Businessmen) adlı kitabında yer almıştır (Aktan, Börü, 2007: 3). O günden günümüze, sosyal girişimcilik ile ilgili tanımlar, çeşitlilik göstermiştir. Öyle ki, bazı

yazarlar, sosyal girişimciliği sadece, kar amacı gütmeyen kuruluşlar üzerinden tanımlamaya çalışırken bazıları ise, hem kamu hem özel hem de sivil toplum kuruluşları üzerinden açıklamaya çalışmışlardır. Örneğin, Fowler'ın, 2000 yılında yaptığı tanımda, sosyal girişimcilik, "Sosyal fayda elde etme ve sürdürme olanağı sağlayan yaşanabilir sosyo-ekonomik yapıların, ilişkilerin, kurumların, organizasyonların ve uygulamaların oluşturulmasıdır." olarak ifade edilmektedir (Besler, 2010: 7). Austin'in 2006 yılında yaptığı tanımda ise, "Kar amacı gütmeyen, özel ve kamu sektöründe görülebilen yenilikçi, sosyal değer oluşturma faaliyeti" olarak tanımlanmıştır (Güler, 2010: 48). Sosyal girişimci risk alma ve yenilikçilik yolu ile toplumsal fayda üretmeye çalışan ve bu amaçla kaynakları kullanan kişidir (Tracey, 2007: 331). Sosyal girişimcilik, fırsatları, işbirliğini ve takım çalışmasını, sosyal ve kurumsal içermeyi ve ticari ilkelerin sosyal konulara da adaptasyonunu gerektirmektedir (Crisan, 2012: 107).

Sosyal girişimler; özel sektör ve üçüncü sektörün kesişim noktasında bulunan ve sosyal sorunların çözümünde işletme esaslı ve serbest piyasa bazlı yöntemler benimseyen kuruluşlardır. Bu kuruluşlar kar amacı gütmeyen gönüllü sivil toplum kuruluşları olarak örgütlenebildikleri gibi, işlevlerini şirket olarak da yürütebilmektedir. Sosyal girişimlerin işleyişindeki en büyük zorluk, ticari ve sosyal girişim prensiplerinin aynı kuruluşta bir araya gelmesidir. Literatürdeki genel kanı sosyal ve ticari alanların birbirlerinden net ve derin çizgilerle ayrıldığı yönündedir. Ancak uygulamada aralarındaki belirgin sosyal ve kültürel farklılıklara rağmen bu iki alanın arasındaki çizgilerin düşünüldüğü kadar net olmadığı görülmektedir. Bu yaklaşımın sert ayrıştırması yerine sosyal ve ticari girişimleri devamlı ve aralıksız bir bütünün parçası olarak düşünmek daha doğru olacaktır (Korosec, 2006: 449).

Sosyal girişimcilik olgusu, farklı yazarların farklı tanımlamaları söz konusudur. Yukarıda teorik yapılan tanımlara ilave olarak, uygulamadan gelen ve sosyal girişimcilik alanında ödül almış Engelsiz Sanat Derneği'nin kurucusu ve yönetim kurulu başkanı olan genç bir sosyal girişimci Gülçin Kaya'ya göre ise sosyal girişimcilik aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır (Sogla, 2011: 6);

"Toplumdaki en önemli sorunları ortaya çıkarıp, bu durumdan kendine vazife edinerek sürdürülebilir ve kopyalanabilir bir sistem kurmayı amaçlayan birey sosyal girişimcidir. Elbette bu sistem yenilikçi ve toplumda rol model oluşturmalıdır. Bu sistem zamanla kendi kendini döndürmeye başlar. Ticari bir girişimciden en büyük farkımız eğer ki projemizde kar edersek bu karı yine toplumsal fayda için kullanırız. Bunun yanında sosyal bir girişimcinin, ticari bir girişimci gibi pro-

jelerinin kopyalanması kaygısı yoktur. Aksine projeniz ne kadar çok kopyalanıyorsa, o kadar çabuk sistem de yaygınlaşır”.

Diğer bir tanımda ise, sosyal girişimcilik sosyal girişimcinin yaptığı iş olarak ifade edilmektedir. Buna göre ise, sosyal girişimci yaşadığı çevredeki toplumsal bir sorunu veya ihtiyacı belirleyen ve çözüm üreten kişi olarak ifade edilmektedir. (<http://tr.wikipedia.org>, 2012). Ayrıca, çevresindeki sosyal sorunların çözümünde daha iyi hizmet verebilmek için sürekli yeni yollar araması, inovasyona dayalı sosyal girişimler tasarlaması, bir sosyal girişimcide olması gereken en önemli özelliklerdendir. Tanımlardan da anlaşıldığına göre, sosyal girişimcilik, her sektörde ve her örgütte uygulanabilen bir boyuta sahiptir. Dolayısıyla oldukça geniş bir alana yönelik ve çok aktörlü yeni bir konu olarak hem akademik camia hem özel hem de kamu sektörünün dikkatini çekmektedir.

1.2. Sosyal Girişimciliğin Önemi

Sosyal girişimcilik terimi, içeriğinde, sosyallik ve girişimcilik olmak üzere iki farklı boyutu barındırmaktadır. Böylece, sosyal girişimcilik, ticari girişimlerde olduğu gibi sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma ve yenilikçi yollarla çözümler üretmeyi beraberinde getirmektedir. Sosyal girişimcilikte, ticari girişimcilik prensiplerinin kar maksimizasyonu yerine, toplumsal sorunların çözümü bir fayda olarak elde edilmektedir (Ersen vd., 2010: 7). Dolayısıyla, sosyal girişimciliğin en önemli boyutu, toplumsal fayda sağlamasıdır. Öyle ki, devlet tüm sosyal ihtiyaçları yeterince karşılayamamaktadır ve bu eksikliğin giderilmesi de, alternatif oluşumların var olmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktada da, sosyal girişimlerde bulunan organizasyonlar devreye girmektedir (İnal, Biçkes, 2006: 3).

Sosyal girişimcilik sosyal bir ihtiyacı karşılamak amacını taşımaktadır. Birçok ülkenin yasalarında da aynı anlama gelecek biçimde öne çıkarılmaktadır. Bu anlamda, sosyal uyum ve entegrasyonu sağlamak amacıyla herkesin yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir (Sandu, 2011: 9). Bir yönüyle sosyal girişimcilik direkt olarak sosyal ekonomiyle ilgili olmaktadır. Yani, sosyal korumaya, sosyal içerme, istihdam politikalarının geliştirilmesi, eğitim, sağlık, bilgi ve iletişim, hareketlilik, güvenlik, adalet ve kültür gibi konuları kapsamaktadır. Sosyal sorunların çözümünde önemli roller üstlenen sosyal girişimler, aynı zamanda istihdam üzerinde de etkide bulunmaktadır. Öyle ki, Biçerli, bu konuda, sosyal girişimciliğin doğrudan ve dolaylı bir şekilde işsizliği azalttığını ifade etmektedir. Doğrudan etki olarak, sosyal girişim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için çok sayıda kişi istihdam edilmek zorunda kalınmaktadır. Özellikle de,

ulusal düzeyde faaliyet gösteren, irtibat büroları kuran, depolar kiralayan ve depolanan malları ihtiyaç sahiplerine ulaştıran kuruluşlar, sosyal girişimciliği yerine getirirken, istihdama da katkıda bulunmaktadır. Dolaylı olarak ise, sosyal girişimler, “balık yemeği değil balık tutmayı öğretmek” düşüncesi çerçevesinde, işsizlerin kendi işlerini kurmalarını sağlamaktadırlar. Ayrıca, özürülülerin istihdamı ve mesleki eğitim yoluyla istihdamı gibi uygulamalarla istihdama katkı sağlamaktadırlar (Biçerli, 2010: 59). Genel olarak sosyal girişimcilik üç tip yenilik ile karakterize olmaktadır (Sandu, 2011: 9). Bunlar kısaca;

- **Dönüşümsel:** yerel kapasiteyi geliştirerek, yerel normların, rollerin ve beklentilerin daha iyiye doğru dönüştürülmesinin sağlanması.
- **Ekonomik:** mevcut ekonomik durumu geliştirmek ve verimliliği artırmak için alet ve kaynakların tedarikini sağlamaktadır.
- **Politik:** yerel hareketlerin oluşturulması ile, marjinal kesimlerin politik nüfuzlarını artırmayı amaçlamak.

Sosyal girişimcilik, aynı zamanda, işletmelerin sosyal sorumluluk projeleri doğrultusunda sosyal kar amaçlı faaliyetler göstermesine de olanak tanımaktadır (Güzel, 2010: 59). Ayrıca, sosyal girişimcilik merkezi ve yerel kamu kuruluşları ile uygulanabildiği gibi, kurumsal sosyal sorumluluk projeleri (ortaklık, işbirliği, sosyal misyonlu organizasyon kurma) ile de devam ettirilebilir. Kurumsal sosyal sorumluluk ve sosyal girişimcilik uygulamaları belirgin kavramsal yaklaşımlara sahipken, sosyal sorunların iyileştirilmesi sürecinde kesişmektedirler (Crisan, 2012: 112). Böylece, işletmeler, toplumla bütünleşerek varlığını sürdürme yönünde önemli adımlar atabilmektedirler. Dolayısıyla, işletmelerin varlıklarını sürdürmeleri ise, uzun vadede sosyal girişimciliğin devamlılığını sağlamak anlamına gelmektedir.

Ayrıca, sosyal girişimcilik ülkelerin ekonomik kalkınmasına da yardımcı olmaktadır. Öyle ki, kalkınma kavramı, üç aktivite grubu içinde yer almaktadır. Bunlardan birincisi, temel ihtiyaçların karşılanması, ikincisi sosyal ve ekonomik kalkınma için ortak davranışların geliştirilmesi ve son olarak ise gelecek nesillerin ihtiyaçlarının bugünden belirlenmesidir (Özdemir, 2010: 95). Dolayısıyla kalkınma için hem ekonomik hem de sosyal gelişmişliği kapsayacağından, geleceğe yönelik yatırımlar yaparken bunun içinde sosyal girişimciliği geliştiren programlara da yer vermek gereklidir.

1.3. Sosyal Girişimciliğe Dair Farklı Yaklaşımlar

Girişimcilik gibi, sosyal girişimcilik de oldukça geniş kapsamlı ve zor tanımlanabilen bir olgudur. Aslında, sosyal girişimciler geleneksel kar amacı güden

girişimcilere birçok açıdan benzemektedirler. Örneğin, yeni bir örgüt kurmaları, sosyo-ekonomik gelişmeye olan katkıları, fırsatları görebilmeleri, yenilikçi ve kararlı olmaları bu iki tip girişimcinin ortak özellikleri olarak sayılabilir. Hatta sosyal girişimciliğin hem kar amacı gütmeyen, üçüncü sektörde hem de özel sektörde faaliyet gösteren örgütler tarafından gerçekleştirilebileceği öne sürülmektedir. Öyle ki, sürdürülebilir sosyal sorumluluk anlayışı doğrultusunda, ticari işletmelerin sosyal girişimci kapsamında da değerlendirilebilmektedir. Ancak, yine de sosyal girişimcilerin işletme girişimcilerinden en temel farkı, sosyal sorunları çözüme ve sosyal değer yaratma konusunda tutkulu olmalarıdır. Yani, sosyal girişimciler için kar elde etmek ve para kazanmak yaptıkları işin bir yan ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Asıl amaçları sosyal ihtiyacın baş gösterdiği alanlarda değer ve fark yaratmaktır. Kar ise, amaca giden yolda bir araç konumunda olmaktadır (Güler, 2011: 88).

Girişimcilik üst bir kavram olup ticari ve sosyal girişimcilik bu kavramın çeşitlerindedir. Sosyal girişimciliğin temel varsayımı, girişimsel özelliklerin kâr misyonu olmadan toplum yararına kullanılabileceğidir. Sosyal girişimcilikte kâr bir misyon değil, ama sosyal amaçlar için kullanılmak üzere bir motivasyon olabilir. 2006 Nobel Barış ödüllü Muhammed Yunus'un kurucusu olduğu Grameen Bank'ın Mikro-Kredi Programında olduğu gibi, kâr elde edilse bile bu kâr yeniden toplum yararına sunulmaktadır. Dolayısıyla girişimci özellikleri aynı zamanda sosyal girişimciliğin de özelliklerini içermektedir (Reyhanoğlu, 2012: 10).

Sosyal girişimcilikte temelde iki farklı yaklaşım söz konusudur. Bunlardan ilki, kar amacı gütmeyen kuruluşların sosyal girişimcilik faaliyetleridir. Diğeri ise hem sosyal fayda odaklı olmak hem de ticari gelir elde etmektir (Muscat, Whitty, 2009: 34). Sosyal girişimde bulunan bu örgütler, kar amacı gütmüyor olsalar dahi, ürettikleri mal veya hizmetler yoluyla elde ettikleri gelirleri yine sosyal amaçlara yönlendirirler. Bu yöntemde söz konusu ticari faaliyet sosyal sorunla doğrudan ilişkili olabileceği gibi, aralarında hiçbir doğrudan bağlantı bulunmaması da mümkündür. Bu tür bir yaklaşımı benimseyen kuruluşlar, sosyal girişim faaliyetlerini bağış ve hibelere bağımlılıklarını azaltmak ve mali sürdürülebilirliklerini artırmayı amaç edinmişlerdir (Ersen vd., 2010: 7).

Sosyal girişimcilik, kar amacı gütmeyen faaliyetler açısından yeni açılımlar sunmaktadır. Öyle ki, kamu yardımlarının ve diğer hayırseverlik faaliyetlerinin ötesinde, mevcut sosyal hizmetlerin daha yaratıcı bir şekilde sunulması ya da belirli bazı sosyal problemlere yeni ve yaratıcı yaklaşımlar sağlayacak organizasyonların kurulması şeklinde olabilmektedir (Güzel, 2010: 62). Ayrıca, bazı

özel işletmeler, kar amaçlı kurulmuş olsalar dahi, sosyal fayda sağladığı sürece, sosyal girişimci olarak kabul edilmektedirler. Örneğin, hastaneler bu tür bir kuruluştur. Çünkü, sağlık sorunlarının çözümünde mevcut hastaneler yeterli değilse, girişimcinin başka bir alana yatırım yapması yerine, hastane kurmasında da sosyal bir tercih ve buna bağlı olarak da sosyal fayda söz konusudur (Besler, 2010: 9).

1.4. Sosyal Girişimcilik Uygulamaları

1.4.1. Dünya'daki Uygulamalar

Günümüzde işletmeler artık geleneksel sorumlulukları dışında da toplumsal sorumlulukları olduğunun bilincindedirler. Örgütler büyük resmin bir parçası olduklarını, dolayısıyla toplumsal sorunlara seyirci kalamayacaklarını bilmektedirler. Bu algılama sadece ulusal düzlemde değil, aynı zamanda küresel ölçekte de yansıma bulmaktadır. Nitekim küresel ölçekli işletmelerin sosyal projelere desteği giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Örneğin, Fransa'da ülkenin önde gelen şirketlerinden biri olan Lafarge sosyal sorumluluk projelerine özel bir ilgi göstermektedir. Şirket, bu kapsamda 2000 yılında Honduras'ta meydana gelen hortum felaketinin ardından ülkede sağlık hizmetlerinin yeniden canlandırılması için öncü bir rol üstlenmiş ve büyük bir hastane inşa ettirmiştir. Benzer bir şekilde, Unilever Güney Doğu Asya'da yerel balıkçılığın sürekliliğini destekleyen çeşitli projeleri uygulamaya geçirmiştir. Bu iki işletme örneğinde olduğu gibi küresel işletmeler, ulusal hükümetlerin çok ötesinde bir güç ve etkiye sahip olabilmektedirler (Akgeyik, 2009: 43). Sosyal konulara yönelik uygulamalar, sadece ticari amaç güden işletmeler yoluyla yerine getirilmemektedir. Özellikle, sivil inisiyatif güden kuruluşlar ya da bireysel olarak sosyal sorunların çözümünde rol alan bireylerin varlığı işletmelerinkinden daha da önemli hale gelmiştir. Bu çerçevede, sosyal girişimcilik denildiğinde akla ilk olarak Nobel ödüllü Muhammed Yunus, tarafından kurulmuş olan Grameen Bankası gelmektedir. Bu bankanın en büyük sosyal faydası, sosyal dışlanmış bireylere mikro kredi sağlanarak onların işgücü piyasasına dahil olmasına aracılık etmesidir (Gümbür, 2010: 107).

Dünya'da sosyal girişimciliği koordine eden en önemli oluşum ise Ashoka'dır. Bill Drayton tarafından 1980'de Washington DC'de hayata geçirilen organizasyon, sosyal girişimcilik alanındaki ilk ve en önemli kuruluştur. Kuruluş, verdiği destekler ile milyonlarca insanın hayatını değiştirmiştir. Örneğin, Ashoka üyesi olan Fabio Rosa, Brezilya'da kırsal alanlardaki elektrik maliyetlerinin %70-80 oranında azaltılmasına katkıda bulunarak, 1 milyon kişinin elekt-

riğe kavuşması sağlanmıştır. Yine, benzer şekilde, Jeroo Billimoria, Childline vakfı aracılığı ile Mumbai’de 26 binden fazla sokak çocukları için doğrudan yardım sağlayan bir sosyal girişimcidir (Güzel, 2010: 66). Sosyal girişimcilerin dünya genelinde uyguladıkları projelerde değişim sağlanan alanlar kısaca aşağıda listelenmiştir (Sandu, 2011: 9);

- Mikrofinans yönetimi gibi çalışmalarla güç kazandırılarak fakirliğin azaltılmasında
- HIV-AIDS gibi bulaşıcı hastalıklarla mücadelede sağlık hizmetlerinin sunulmasında
- Bilgi transferinin yaygınlaştırılması ve katılım gibi konularda eğitim ve öğretim hizmetlerinde
- Yeşil enerji projeleri gibi sürdürülebilir kalkınma ve çevrenin korunmasında
- İşsizler için istihdam veya evsizlerin ilaç ve alkol kullanımlarının yok edilmesi gibi refah projelerinde
- İnsan haklarının geliştirilmesi gibi alanlarda destek ve kampanyalar düzenlenmesinde

Romanya’da yapılan bir çalışmada, sosyo-ekonomik göstergeler ve gelişmeler ışığında sosyal girişimciliğin hedef grupları aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Sandu, 2011: 12).

- İşe uyumda zorluk çeken dezavantajlı gruplar: Roman halkı, özürülüler, kadınlar, tecrübesiz gençler, 45 yaş üzerindeki işsizler.
- Dezavantajlı gruplar: Aile desteği olmayan yaşlılar, belli hastalıklardaki gruplar, evsizler, fakir çocuklu ebeveynler, sokak çocukları ve genç hamileler.
- Sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluk yaşayan sosyal gruplar: fakirler ve evsizler.
- Gençlerin zayıf grupları: fakir, işsiz gençler, kırsaldaki düşük eğitimliler, evsiz genç evli çiftler.

1.4.2. Türkiye’deki Uygulamalar

Ülkemizde sosyal girişimcilik uygulamaları oldukça yeni olmasına rağmen vakıflar, dernekler ve kooperatifler gibi sivil toplum örgütleri tarafından uygulanmaktadır. Özellikle, “sosyalgirisim.org” adlı portal ile uygulama alanı yaygınlaşmıştır. Bu portal, Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV)’in British Council desteği ve işbirliğiyle yürüttüğü “Sosyal Girişimcilik Projesi” kapsamında hazır-

lanmıştır (<http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=55>). İlgili portalda sosyal girişimin nasıl kurulacağı anlatılmakta ayrıca sosyal girişimcilik ile ilgili her türlü güncel bilgiye de yer verilmektedir. Ayrıca, ilgili proje kapsamında 29 Şubat-1 Mart 2012 tarihlerinde İstanbul'da Uluslararası Sosyal Girişimcilik Konferansı düzenlenmiştir.

Vakıf modelinde işleyen bir sosyal girişim örneği olarak Kadın Merkezi Vakfı (KAMER), 1997 yılında Nebahat Akkoç tarafından kurulmuştur. Bugüne kadar 40,000 kadına ulaşan KAMER, kadınlara psikolojik, ekonomik ve yasal destek vermesinin yanında ticari girişimci olabilmeleri için mesleki girişimlerine katkıda bulunmaktadır. Vakıf, restoran, kreş, yasal ve psikolojik rehberlik, insan hakları eğitimi gibi hizmetler sunmakta, 23 ile yayılan faaliyetlerini vakıf tüzel kişiliği altında, iktisadi işletmeleri ve şubeleriyle yürütmektedir (<http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=14>). Ayrıca, Türkiye'de 2004 yılından itibaren faaliyette bulunan Ashoka'nın şu anda sadece 22 üyesi bulunmaktadır. Üyeler arasından Şengül Akçar, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı'nı 1986'da kurmuş ve yoksullukla mücadelede katılımcı süreçler yaratarak kadınların liderlik ve girişimcilik kapasitelerini geliştirmeyi amaçlamıştır.

Özellikle günümüzde 7'den 77'ye herkesin farkındalığının sağlandığı bir sosyal girişim söz konusudur. Adı "Kapak Toplama Projesi" olan bu proje kısa sürede yaygınlaşmıştır. Öyle ki, yaşam alanları, kamu binaları, okullar vb. her türlü ortamda plastik kapakların toplanması için kutular konmuştur. Toplum, bu konuda duyarlı davranmakta ve proje yeterli ilgiyi görmektedir. Nurselen Toygar tarafından başlatılan projede amaç, toplanan her 250 kg plastik kapak karşılığında özürülüler için tekerlekli sandalye alımının yapılmasıdır. Şu ana kadar, 250 ton kapak toplanmış ve 1000'in üzerinde tekerlekli sandalye ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır. Türkiye'de başlayan bu sosyal girişimcilik projesi, uluslar arası boyut kazanmış Türkiye dışında 44 ülkede daha uygulanır hale gelmiştir (<http://egeburada.ege.edu.tr/content/saglik/3322/title/yilin-engelle-ri-asan-kadini-prof-dr-nurselen-toygar>). Bir benzer uygulama ise, ömrü biten toner ve kartuşların toplanması yoluyla bunların tekrar kullanılabilir hale gelmesinin sağlanması ve bundan elde edilecek kazancın da genç yaştaki engellilerin eğitimine harcanacak olmasıdır (<http://www.sosyalproje.net/Avantajlar.asp>). Sonuç olarak, herkes ve her kurum sosyal girişimci olabilmektedir. Önemli olan, çevrede sosyal sorunlara duyarlı olmak ve bu yönde fikir üretip çaba göstermektir.

Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de sivil toplum örgütlerinin sosyal girişimcilğe doğru ilerlemesi gerekmektedir. Her ne kadar iki kavram aynı anlama geliyor gibi görünse de, aslında sosyal girişimcilik ile sivil toplum örgütü arasındaki temel farkın yenilikçilik ve kaynak yaratmak olduğu söylenebilir. Sosyal girişimcilği diğer sivil toplum örgütlerinden ayıran en önemli yönü kaynak yaratma ve sürdürülebilirlik olarak görülmektedir. Dolayısıyla, bu durumu aşmak için bu tür örgütlerin bağış toplamaktan öteye geçip kazanılmış gelire yönelik kar getirici faaliyetlerle birlikte, sosyal yenilikçiliği içinde barındıracak şekilde davranması bir çözüm yolu olarak görülebilir (Güler, 2011: 93).

2. SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. Sosyal Belediyecilik Tanımı

Sosyal belediyecilik yaklaşımının temelleri 19. yüzyılın sonlarında gelişen “sosyal devlet” anlayışına dayanmaktadır (Beki, 2009: 62). Çünkü, sosyal belediyeciliği sadece yerel düzeyde değil, genel olarak sosyal politika düzeyinde görmek gerekir. Bu çerçevede, sosyal belediyeciliğinin temelini aslında yerel sosyal politika anlayışı oluşturmaktadır. Seyyar, bu kavramı, yerel ölçekte sosyal sorunlara yönelik mikro politika uygulamaları olarak tanımlamaktadır (Seyyar, 2011: 197). Bu anlamda sosyal belediyecilik, merkezi hükümetlerin, yerele sosyal açıdan nüfuz edebilmesinin bir aracı konumundadır. Öyle ki, refah devleti anlayışına sahip bazı ülkelerde “refah belediyeciliği” uygulamaları da söz konusu olmuştur (Ersöz, 2011a: 93). Dolayısıyla, merkezi devlet anlayışının, yerel düzeyde ifade bulması bu açıdan önemli bir unsurdur.

Sosyal belediyecilik, belediyelere sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden bir belediyecilik anlayışıdır. Alt unsurlarına bakıldığında sosyal belediyecilik;

- Sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi,
- Sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması,
- Bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet unsurlarının güçlendirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Es, 2007: 7).

Sosyal belediyecilik, belediyelere sadece alt yapı hizmetleri yüklemenin ötesinde, yerel yönetimleri sosyal sorunların çözümünde de birebir sorumlu tutmaktadır. Bundan dolayı yerel yönetimler kentlilerin isteklerini sadece yol, su ve

kanalizasyondan ibaret görmez. Bunların yanı sıra kent sakinlerinin sosyal, kültürel, sportif ve benzeri ihtiyaçlarını da mutlaka dikkate alır ve gerekli hizmeti sunar. Sosyal belediyecilik anlayışını benimsemiş bir belediye, öncelikle kentte yaşayanların sosyal yapısını ortaya koymalıdır. Bir kentin dokusunu bozan, ekonomik ömrünü doldurmuş bulunan kent kısımlarının, gerekli kentsel ve sosyal donatı hizmetlerini getirecek ve tüm doğal afet riskleri de bertaraf edilecek şekilde, sağlıklı ve modern standartlarda yeniden planlanması ve yapılandırılmasını ifade eden kentsel dönüşüm için oluşturulan projeler de sosyal belediyecilik projeleri kapsamında ele alınmaktadır (Uçaktürk, 2009: 4). Genel olarak sosyal belediyeciliğin işlevleri şu şekilde özetlenebilir (Akdoğan, 2002: 5):

- Sosyalleştirme,
- Sosyal kontrol ve rehabilitasyon,
- Mobilize etme (Bireyleri, kültürel ve ulusal değerler doğrultusunda harekete geçirme)
- Yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme,
- Yardım etme, gözetme ve yatırım.

2.2. Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Sosyal belediyecilik uygulamalarında en genel anlamda aşağıdaki sosyal problemlerin çözümünde öncelikli bir hareket planı geliştirilmektedir (Sönmez, 2010: 67; Öz, 2009: 9). Bu faaliyetler arasında sadece zayıfların korunması değil, ayrıca toplumun daha üretken hale gelmesini sağlayacak ve sosyal ve ekonomik sorunların çözümünden yana tavırlar sergileyecek bireylerin ve sivil toplum örgütlerinin gelişmesini de desteklemek gibi görevleri söz konusudur.

- Kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocuklarının ve muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak,
- Çocuk yuvaları ve kreşler yapmak,
- Yaşlılara huzurevleri tesis etmek,
- Sağlık merkezleri kurmak,
- Kültür, sanat ve spor tesisleri açmak,
- Özürlüler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlar oluşturmak,
- Beceri ve meslek edindirme kursları açmak,
- Park-bahçe ve piknik alanlarını yaygınlaştırmak,
- Girişimciliğe destek vermek,
- Gıda vb. konularda ihtiyaç sahiplerine yardım etmek, aşevleri kurmak,
- Gençlerin, engellilerin ve kadınların sosyalleşmesini sağlayacak merkezler açmak.

Yukarıda sayılan hizmetler doğrultusunda ülkemizdeki belediyelerin sosyal politika ile ilgili görev ve fonksiyonları, genellikle büyükşehir belediyeleri aracılığı ile yürütülmektedir. Öyle ki, bu belediyeler tarafından, 1980'li yılların ilk yarısından itibaren artan işsizlik sebebiyle giderek yoksullaşan ve sosyal hizmet ve sosyal yardım talebi artan toplumun ihtiyaçlarının karşılanması için faaliyetlerde bulunulmuştur. İlk başlarda öğrencilere burs verilmesi, yoksullar için aşevi açılması, ilaç, yiyecek, giyecek, yakacak yardımı yapılması olarak başlayan sosyal belediyecilik faaliyetleri daha sonra ise, yaşlı ve özürllülere yönelik hizmetler, meslek ve beceri kursları, kapsamlı sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi ve kadın sığınma evlerinin tesisi gibi konularla giderek büyümüş, çeşitlenmiş ve daha da önemlisi kurumsallaşmıştır (Ersöz, 2011b: 3). Ancak, burada ön plana çıkan konu, belediyecilik faaliyetlerinde ilgili konulara ne kadar önem verildiği ve bütçe ayrıldığıdır. Örneğin, İstanbul'daki Ümraniye Belediyesi'nde sosyal belediyecilik uygulamaları, 2004 tarihinde kurulan "Yardım Sandığı" birimi ile başlamış, daha sonra bu birim 2007 yılında "Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü"ne dönüştürülmüştür. Dolayısıyla, sosyal belediyecilik, bir müdürlük seviyesinde faaliyet göstermektedir. İlgili müdürlüğün üç farklı faaliyet alanı vardır: Sosyal yardımlaşma sandığı, aşevi ve kıyafet mağazasıdır (Sönmez, 2010: 79).

Alanya Belediyesi tarafından kurulan "Engelsiz Park ve Yaşam Merkezi" ise, özellikle görme engellilerin kullanabileceği bilgisayar, yazıcı vb. araçlara sahip olmasıyla ilgi çekmektedir. Ayrıca, görme engellilerin satranç vb. oyunları oynayabileceği ortamları da barındırmaktadır (<http://www.haberalanya.com.tr/root.vol?title=sosyal-belediyecilik-ornegi&exec=page&nid=363615>).

Belçika'da "Sosyal refah için kamu merkezi" adı altında belediyeler tarafından kurulan bir organizasyon, tüm vatandaşların sosyal hizmet ihtiyaçlarını ve sosyal entegrasyon sorunlarını çözmektedir (http://en.wikipedia.org/wiki/Public_Centre_for_Social_Welfare) İngiltere'de ise, "Yerel Yönetimler Derneği"nin (Local Governments Association-LGA-) üzerinde çalıştığı projeler ise şu şekildedir (Güney, 2011: 3):

- Fuhuşla Mücadele
- Göçmen ve Sığınmacılarla İlgili Proje
- Yoksul Çocuklar Projesi
- Yerel Yönetimler Eliyle Sunulan Hizmetlerde Tercih Olanağı
- Toplumsal Birlik ve Kentlilik Bilinci
- Müşteri Odaklı Performans Yönetimi
- Aile İçi Şiddet

- E-Belediye
- Ekonomik Canlılığın Paylaşılması
- Ruh ve Beden Sağlığı
- Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi
- Kırsal Hizmetler
- Sürdürülebilir Enerji ve İklim Değişiklikleri

Ayrıca, belediyelerin, sosyal belediyecilik paralelinde, yoksulluğun azaltılmasına yönelik faaliyetlerde bulunması da söz konusudur. Öyle ki, yerel düzeyde yoksulluk sorununu en iyi analiz edecek kurumlardan birinin belediye olması bu yönde bir fonksiyon yüklenmesine neden olmuştur (Dündar, 2011: 122). Özellikle, gerçek ihtiyaç sahiplerini ortaya çıkarmak, bununla ilgili bir bilgi bankası oluşturmak ve hayırseverler ile ihtiyaç sahiplerini bir araya getirmek gibi görevleri en iyi belediyeler yapabilmektedir.

2.3. Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Girişimcilik İlişkisi

Sosyal girişimcilerin uyguladıkları yenilikçi stratejileri kısaca özetlemek gerekirse, sosyal yeniliğin yedi unsurunun olduğu belirlenen ana temalardan anlaşılmaktadır:

1) Güçlendirme, 2) Soruna bütüncül yaklaşım, 3) Örgütlenme, 4) Halkı bilinçlendirme, 5) Ortaklıklar kurma, 6) Devletin sağladığı hizmete göre üstünlük, 7) Kaynak bulabilme olarak belirtilebilir (Güler, 2011: 18). Her ne kadar bu konularda sosyal girişimciler kendi inisiyatifleri ile kararlar alsalar da, devletin ve özel sektörün da hesaba katılması gerekmektedir. Bu nedenle, sosyal girişimcilik, bir yönüyle kamunun, özel sektörün ve gönüllü olan sivil toplum kuruluşlarının kesiştiği alanda faaliyet imkânı bulmaktadırlar (Leadbeater, 1997: 9). Dolayısıyla bir kamu hizmeti olan belediyecilik ile sosyal girişimcilik arasında çok boyutlu bir ilişkinin varlığından bahsedilebilir.

Belediyeler, belirli hizmetlerin sağlanmasını sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirebilmektedir. Bazı alanlarda halkın bilgi, deneyim ve becerisinin harekete geçirilmesinde, sivil toplum kuruluşlarının desteğinin sağlanması çok önemli yararlar sağlamaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimler, çeşitli meslek kuruluşları, sendikalar, kooperatif birlikleri, dernekler ve diğer gönüllü kuruluşlarla çeşitli alanlarda işbirliği yapabilmekte ve ortak faaliyetlerde bulunmaktadır (Zengin, 199: 113). Dolayısıyla, belediyelerin, bu işbirliği dolayısıyla, sosyal açıdan girişimcilik faaliyetlerinde bulunması ya da bu faaliyetlere destek olması mümkün olacaktır. Öyle ki, belediye gibi yerel sorunlara hakim bir kurumun, bölgedeki sosyal sorunları görmesi ve bu yönde hem öncü hem

de koordinatör görevi üstlenmesi, sosyal belediyeciliğin önemli bir fonksiyonu haline gelmiştir. Bu da, belediyelerin bölgede tek başına değil, bölgedeki diğer sosyal paydaşlar ile birlikte hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Örneğin, ülkemizde gerek Avrupa Kentsel Şartı ve gerekse Yerel Gündem 21 çoğulcu demokratik yapı içinde yerel sorunların çözümünde önemli katkılar sağlamaktadır (Ersöz, 2011: 97). Ayrıca, kent konseyleri de yerel sorunların çözümünde önemli roller üstlenmektedir.

Kent konseyleri ülkemizde, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği'ne dayanarak kurulmuş yapılardır. Kent konseylerinin amacı ilgili yönetmeliğin 1. maddesinde, "Kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışmak" olarak ifade edilmektedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006).

İlgili amaç içinde yer alan sosyal yardımlaşma ve dayanışma unsuru, belediyelerin ve belediye başkanlarının, diğer yerel inisiyatifleri koordine etmesi ve yönlendirmesi yoluyla yerine getirilebilir. Öyle ki, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi çok boyutlu ve hassas bir konuda sosyal yardımın çok boyutlu ve çoklu aktörlerin katılımı ile ele alınması gerekmektedir. Özellikle sosyal yardım sağlayıcıları ile sosyal yardım alıcılarının ortak hareket etmeleri ve öncelikleri belirlemeleri gerekmektedir. Sosyal yardım alanında artan oranda sivil toplumun, dinî grupların, hemşeri derneklerinin vb. oluşumların faaliyetleri söz konusu olmaktadır. Ancak, çoğu zaman koordinasyon eksikliği nedeniyle ya yardımlar yerine ulaşmamakta ya da ihtiyaç sahibi olmayanlar yardımlardan yararlanmaktadır. Yerel birimlerin kendi aralarında yeterli bilgi alışverişinin olmaması, yerel yöneticilerin devreye girmesini zorunlu kılmaktadır. Belediyelerin bu açıdan sosyal yardımları organize edecek bilgiye ve tecrübeye sahip olması, onları bu konuda girişimci olmaya yönlendirmelidir. Aksi hâlde kıt olan kaynakların plansız ve programsız kullanılmasına yol açacaktır (Kesgin, 2011: 4).

Günümüzde, sosyo-ekonomik risklerin yanında tabii afetler gibi genel tehlikelerin ortaya çıkması ile meydana gelen maddî ve manevî zararları ortadan kaldırmak noktasında belediyelere de büyük görevler düşmektedir. Bu da, sosyal belediyeciliğin bir gereğidir. Ancak, deprem vb. afetlerin doğurduğu olumsuzları gidermek ya da öncesinde önlem almak belediyelerin tek başlarına üstlenebilecekleri bir durum değildir. Bu noktada belediyelerin sosyal girişimci yönlerinin ön plana çıkması gerekmektedir. Çünkü, afet bilincinin kazandırıl-

ması ve afet sonrası önlemlerin alınması ciddi bir koordinasyon ve eğitim gerektirmektedir. Bununla ilgili koordinasyonu da en iyi yapabilecek olan belediyelerdir.

Belediyeler, kentlerinin ekonomik ve sosyal refahını yükseltmek için kentlerini yatırım merkezi haline getirecek düzenlemelere gitmelidir. Bu, hem belediyenin kendi kaynakları yoluyla hem de çevredeki yatırımcıların kente çekilmesi yoluyla mümkün olabilir. İlk bakışta ticari bir amaç gibi gözükse de uzun vadede, kentin gelişmesi sağlanacak ve bundan kentteki herkes kendine düşen payı alarak refah artışı sağlayacaktır. Tabii ki, önemli olan, gelişimin, refah artışının halka yansıtılacak şekilde organize edilmesidir.

3.SOSYAL GİRİŞİMCİLİK VE BELEDİYECİLİK

3.1. Sosyal Girişimci Belediyecilik

Belediyelerin ya direkt kendileri ya da satın alma veya teşvik etme şeklinde hizmetlerini gerçekleştirmektedirler. Belediyeler, bir önceki başlık altında bahsedildiği gibi çeşitli meslek kuruluşları, sendikalar, kooperatif birlikleri, dernekler ve diğer gönüllü kuruluşlarla çeşitli alanlarda işbirliği yapabilmekte ve ortak faaliyetlerde bulunmaktadır (Zengin, 199: 113). Bu nedenle, belediyelerin çeşitli aktörlerle işbirliği dolayısıyla, sosyal açıdan girişimcilik faaliyetlerinde bulunması ya da bu faaliyetlere direkt veya dolaylı destek olması mümkün olacaktır. Dolayısıyla bizatihi belediyelerin kendileri sosyal girişimcilik uygulamalarını direk uygulamalarının mümkün olmasının yanında, sivil toplum kuruluşları üzerinden de bilgi sağlayarak, tecrübe paylaşarak, işbirliğine giderek ve mali destekler vererek gerçekleştirebilmeleri söz konusudur.

Belediyelerin sosyal politika ile örtüşen faaliyetlerinin tamamı bir açıdan sosyal girişimci belediyeciliğe örnek olarak verilebilir. Önceki başlıklarda sosyal belediyeciliğe hem dünya hem de Türkiye'den verilen örnekler sosyal girişimci belediyecilik için de geçerli olmaktadır. Önemli olan, gerçekleştirilen bu faaliyetler ile bir farkındalık sağlanması, değişimlere yol açabilmesi, bireylerin ve toplumun zihni ve bedeni daha üretken olmasının ve nihayetinde toplumsal bir faydanın ortaya çıkmasıdır.

3.2. Sosyal Girişimciliğe Destek Veren Belediyecilik

Yerel bir yönetim olarak belediyelerin sosyal girişimciliğe destek vermeleri, toplumların kalkınması ve demokratik olarak güçlenmesi için önemli bir yaklaşım olarak tartışılmaktadır. Sosyal girişimcilik, bireylerin ve organizasyonların

kendi toplumları içerisinde karşılaştıkları sosyal sorunlara vurgu yapmak amacıyla inisiyatif kullanmalarını da gerektirmektedir (Ashley, 2000: 34). Bu tür yaklaşımlar, kamu güvenliği, çevre koruma, kamu sağlığı, madde bağımlılığı, okuldan uzaklaşma gibi sorunlarla mücadele etmek amacıyla tavsiye, farkındalık, destek ve diğer aktiviteleri sunan yeni programların ve hizmetlerin geliştirilmesini de gerektirmektedir.

Gençlerin yanlışlıklarını azaltma yönünde gayret gösteren destek programları (peer mentoring) gibi uygulamaların bazıları geniş bir şekilde kabul görmektedir. Sosyal girişimcilik toplumla uzun süreli bağları olan bireyleri ve kar amacı olmayan organizasyonları da kapsamaktadır (Bornstein, 2004: 25). Özel sektör uygulamalarında kapasite eksikliği, kamu sektörünün etkinliği için bir engel olmasına ilave olarak toplumsal durgunluğun bir işareti de olarak değerlendirilmiş olmaktadır. Bu nedenle, sosyal girişimciliğin varlığı ve etkinliği belediyeler için stratejik bir önem arz etmektedir.

Günümüzde, belediyelerin sosyal girişimciliği nasıl desteklediği ve teşvik ettiği ile alakalı fazla bir bilgi mevcut değildir. Ayrıca, mali krizin etkisi ile bölgesel ve merkezi bütçelerde kısıtlamalara gidildiği için belediyelerin sosyal girişimcilik üzerindeki destekleri giderek önem kazanmaktadır. Yerel yönetim olarak belediyelerin ve gönüllü kuruluşlar olan sosyal girişimcilerin yerel sorunların farkında olmalarından dolayı, karşılıklı işbirliği yapmaları ve birbirlerini tamamlamaları neticesinde sosyal politika uygulamalarının toplumun uç noktalarına kadar ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Sosyal girişimcilik, farkındalığı artırmak, kaynakları belirlemek ve elde etmek, diğer organizasyonlarla koordineli olmak ve modern yönetim yaklaşımları ile uyumlu olan programlar yapmak gibi belirli aktivitelerin dahil olduğu yeni programların geliştirilmesine odaklanmaktadır. Sosyal girişimcilik her ne kadar kar amacı gütmeyen alanlara yoğunlaşmış olsa da, hem kar amacı hem de kar amacı gütmeyen organizasyonları kapsamaktadır. Ayrıca, ilk amacı fon toplamak ve yönetmek olan organizasyonları ise reddetmektedir. Etkin olan sosyal girişimciler, fırsatları görme hususunda yeteneklere sahip, takım halinde çalışırlar ve işbirliğine dayalı liderlik özellikleri olan, girişimci bir yapısı olan ve buldukları topluma karşı içten bir bağlılık gösterirler.

Sosyal girişimcilik kavramı 1990'lı yıllarda toplumlarında belli bir vizyon, enerji sahibi olan ve sosyal problemlerin azaltılmasında yeni metotların gelişmesinde yetenek sergileyen bireyleri tanımlamak amacıyla kullanılmaya başlamıştır. Bu şahıslar veya organizasyonlar toplumun ihtiyaçları için yeni çözümler ortaya koymaktadır. Ayrıca, sosyal girişimciler toplum tabanlı ve kamu-

özel ortaklıkları, işbirliğine dayalı karar verme ve farklılaşma, sadece kamu finansına dayalı modern gelir oluşturucu yaklaşımlarını kullanabilmektedirler. Belediyelerin sosyal girişimcilere destekleri için birkaç anlamlı neden söz konusudur (Thompson, 2000: 9). Bunlar kısaca;

- Sosyal girişimciler toplumların ihtiyacı olan kaynakları sağlar ve liderlikleri sunarlar. Toplumlar ihtiyaçları olan problemleri çözüme kavuşturmak amacıyla hem kamu hem özel olan iki kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar.
- Özel sektör uygulamalarını dikkate değer yenilik ve birikimlerinin dikkate alınmasını sağlamaktadır.
- Sosyal girişimcilik kamudaki liderlerin enerjilerini ve dikkatlerini şehir planlaması ve çevre düzenlemesi gibi özel sektörün girmedığı alanlara yönlendirmelerini sağlamaktadır.

Sosyal girişimcilerin yeni programları geliştirmesinde belediyeler tarafından desteklenmesi farklı şekillerde kendini göstermektedir. Bunlar; farkındalığın artırılması, kaynaklara ulaşmaları için sosyal girişimcilerin desteklenmesi, uygun bir ortamın sağlanması ve sosyal girişimciler arasında gayretlerin ve uygulanan programların koordinasyonunun sağlanmasına destek verilmesidir.

3.2.1. Farkındalığın Artırılması

Belediyeler sosyal girişimciler tarafından bahsedilen meselelerin toplumsal farkındalığını artırarak sosyal girişimciliği desteklemektedirler. Belediye yöneticileri forumlara ve halkın var olduğu toplantılara katılarak meseleleri öne çıkarabilirler. Böylece, sosyal girişimcilerin gayretleri için ilgi ve meşruiyet sağlamış olurlar (Bornstein, 2004: 33). Belediyeler, önemli sosyal meselelerde bilgi toplayabilir ve sunabilir ve planlama, programlama ve kaynak geliştirme stratejilerinde sosyal girişimcileri eğitebilirler.

3.2.2. Kaynakların Sağlanması

Belediyeler sosyal girişimcilere hem kendi kaynaklarını hem de diğer kurum ve organizasyonlardan ilave kaynaklar elde etmelerine destek olabilir. Belediyeler gerek firmaların kuruluş işlemlerini kolaylaştırarak gerekse plan ve projeler için finansal destek sağlayarak veya projelere merkezi yönetimden her türlü desteğin alınmasında yardımcı olarak sosyal girişimcilere yardım sağlamış olurlar. Dahası, belediyeler sosyal girişimcilerle birlikte ihtiyaç duyulan fonları merkezi yönetimden ve özel kuruluşlardan talep edebilirler (Merisalo,

2000: 7). Bir yönüyle belediyeler sosyal girişimciler için kendi kaynaklarını kullanılabılırken, diğer yandan başka kaynaklara ulaşmalarında da destek olabileceklerdir.

3.2.3. Koordinasyon ve Uygulama

Toplumsal faaliyetlerin tamamı belli bir koordinasyonu gerektirmektedir. Belediyeler bu anlamda organizasyonları kurmakta ve yönetmekte belli bir ağ (network), tecrübe ve birikime sahip olmaktadır. Belediyelerin gerek özel gerekse kamu sektöründe ulaşabildiği ağlar sayesinde elde ettiği fırsatlar ile sosyal girişimcilere ulaşamayacakları alanlardan yardımlar sağlanabilir. Bilgi akışının sağlanması, plan ve projelerin izinlerinin alınması ve hızlandırılması, uygulamaların kolaylaştırılması gibi konularda kamu ve özel sektöre ait organizasyonlar ile belediyelerin işbirliği yapması sosyal girişimciliğe dair faaliyetleri daha güçlü yapacaktır (Rennie, 2006: 260). İlave olarak, belediyeler işbirliklerinin kurulması süreçlerinin şekillenmesinde liderlik yaparak yardımcı olabilirler. Bu tür aktivitelerin bir toplum içinde sosyal girişimcilik üzerinde kısmi olarak etki sağlamasına rağmen, bunların birkaçının birlikteliği sosyal girişimciliğin toplam kapasitesinin üzerinde büyük bir etki yapacaktır.

3.2.4. Sosyal Girişimciliğin Desteklenmesi

Herhangi bir girişimci için organizasyonun başlangıç aşaması çok zorlu olmaktadır. Özel sektörde, girişimcilerin üçte biri ilk iki yıl içerisinde, yarısından fazlası ise ilk dört yıl içerisinde faaliyetlerini durdurmaktadırlar. Yeni bir başlangıç yapan bir sosyal girişimci için bazı zorlukların olması söz konusudur. Sosyal girişimcilere başlangıç aşamasında zorluklarla mücadele edebilmesi için ilk gelişim aşamasındaki evrede direk ya da başka organizasyonlar üzerinden destek verilebilmektedir (Andrew, 2010: 188). Bu anlamda, danışmanlık desteklerine ilave olarak, başlangıç için finansal olarak direk veya dolaylı yardımlar önemli olacaktır. Amerika'da sosyal girişimciler için hem bilgi hem de finans desteği uygulama da kendini göstermektedir.

3.2.5. Sosyal Girişimciler İçin Uygun Çevrenin Oluşturulması

Sosyal girişimciler için engellerin yok edilmesi, uygun kredilerin sağlanması ve işbirliğinin desteklenmesi gibi farklı uygulamalar dikkati çekmektedir. Örneğin, bazı ülkelerin kanunları yeni düşüncelerin hayata geçirilmesinde birtakım engellere yol açabilmektedir (Andrew, 2010, 189). Ayrıca belediyeler tarafından, sosyal girişimcilerin toplumsal desteklerinin artması ve başarılı olabil-

melerinin sağlanması amacıyla gerek medya gerekse kamu ve özel sektör aracılığıyla gereken çevre ve ortamın oluşturulması gerekmektedir.

3.2.6. Sosyal Girişimcilerin Gayretlerini Artıran Bilginin Üretilmesi

Yenilikler, genellikle güvenilir bilgi kullanımını gerektirmektedir. Bu anlamda, “sosyal problem nedir” “ne kadar insan etkilenmektedir” ve “mevcut veya geçmiş aktiviteler değişimleri gerçekleştirmekte etkin mi” gibi problemleri konu alanlara yanıt aranmasına destek olacak sorulara cevap aranmalıdır. Bu anlamda belediyeler, sosyal girişimcilerin ihtiyacı olan problemlerin tanımlanmasına yardımcı olan, çözümleri derleyen ve başarıya ulaşma için farklı standartları karşılaştıran bilgilerin üretilmesinde bir çözüm ortağı ve kaynak olarak önemli bir görev almalıdırlar (Davie, 2011: 18-19). Belediyeler, sosyal sorunların çözümüne yönelik çalışmalara, ihtiyaçları olan bilgiyi temin eden değerlendirmeleri finanse edebilirler ve hatta bilgi üretilmesi sürecinde tecrübe ve mevcut bilgileri ile de destek olabilirler. Bu anlamda, belediyelerin verileri ve birikimleri, sadece problemlerin tanımlanmasında değil ayrıca başarının ölçülmesinde ve standartların belirlenmesinde önemli olmaktadır.

3.2.7. Muhtemel Olumsuz Şartlar

Belediyelerin sosyal politikaya dair uygulamaları önceki başlıklarda bahsedildiği gibi hem çok boyutlu hem de çok aktörlü olarak gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle farklı aktörler ve yaklaşımlar arasında hedeflenenlerin gerçekleştirilmesi güç olabilmektedir. Birtakım engeller veya anlayış farklılıkları ve aktörlerin farklı beklentileri sorunlara yol açabilmektedir. Bu anlamda, sosyal girişimcilik üzerindeki belediyelerin desteklerine rağmen, bazı etkenler sosyal girişimcilik üzerinde belediyelerin desteğinin azalmasına neden olabilir (Brown, 2004: 11; Brooks, 2000: 3). Bunlar kısaca;

- Sosyal girişimcilik güç paylaşımını gerektirir. Bu nedenle, bazı yöneticilerin veya seçilmiş olan siyasilerin kendi üzerlerinde olan yetkilerden kolay bir şekilde vazgeçmede isteksiz olmaları söz konusu olacaktır.
- Belediye yöneticilerinin bir kısmının birey veya organizasyonların plan, program ve yetenekleri hakkında şüpheli olabilirler. Yani, kamu desteği için uygun olan belli neden ve stratejilere inanmayabilirler. Ayrıca, belediye yöneticilerinin kendi tercihlerinden dolayı bazı sivil toplum kuruluşlarında da yönetici olmalarından dolayı diğer taleplere yeteri kadar cevap veremeyebileceklerdir.

- Sosyal girişimciler plan ve programları profesyonel bir şekilde yönetmekte farklı yeteneklere sahip olmaktadır. Bu farklı yetenekler, belediye yöneticilerini tedirgin yapabilmektedir. Böyle zafiyetlerin varlığı, sosyal girişimcileri sorgulanabilir bir ortak veya önemli bir miktarda rehberlik ihtiyacı gerektirdiğini göstermektedir.
- Yasal ve sözleşmeye dayalı durumlar, fonların kullanılma durumlarını ve sosyal girişimcilerin desteklenmesini sınırlandırmış olabilir. Bu anlamda, bazı belediyeler toplumun tüm üyelerine hizmetler sunan organizasyonlara desteği sınırlandırmış olabilir.
- Sosyal girişimciler var olan plan ve programlar ile çakışan veya uyumsuz olan fonlama öncelikleri veya politikalar gibi bazı teklifler sunabilirler.
- Her zaman olmasa da, bazı durumlarda finansal olarak desteklenmesi sivil toplumun sosyal misyonundan sapmasına ve yolsuzlukların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

SONUÇ

Toplumların refahı, bireylerin mal ve hizmetlerin tüketimi, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişimi ile ilgili memnuniyetlerine bağlı olmaktadır. Ekonomik ve sosyal gelişmeler, kamu hizmetlerinde ciddi değişimlere yol açmakta ve bu değişim ve etkiler ise beraberinde yeni refah hizmetleri gereksinimlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Böylece, kamu sektörünün vatandaşların yeni ortaya çıkan sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmesi mümkün olamamaktadır.

Sosyal girişimcilik, kamu hizmetlerinde yeni yaklaşımlar ve yeni mekanizmalar yoluyla, kamu hizmetlerinin sağlanması ve sunumunda yenilikçiliği sunmaktadır. Aslında, sosyal girişimcilik ile yeni işlerin, sosyal ihtiyaçların karşılanması için yeni mal ve hizmetlerin gündeme getirilmesi sağlanmakla birlikte, toplumun zayıf ve hassas gruplarının temel gereksinimlerinin karşılanması temin edilmiş olmaktadır.

Öncelikle kamunun, belediyelerin ve sivil toplum örgütlerinin ne yapmalarının gerektiğini anlamak için sosyal girişimcilik kavramını iyi anlamaları gerekmektedir. Sonrasında, kamu hizmetleri sağlanması ve sunumu ile büyük bir değişim ihtiyacının kabul edilmesi gerekmektedir. Bu anlayışla birlikte, sosyal ihtiyaçların çözümüne yönelik çareler aramaya çalışırken sivil toplumu sürece dahil eden bir yaklaşım sergilenmesi sosyal girişimciliğe katkı sağlayacaktır. Bir diğer ifadeyle, belediyelerin, özel ve sivil toplum kuruluşlarının desteği ile sos-

yal girişimcilik, toplumsal refahın artışına yönelik ortaya çıkan yeni sosyal ihtiyaçları karşılayabilecektir.

KAYNAKLAR

- AKDOĞAN, Yalçın (2002). "Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik", Eminönü Bülteni, Şubat Sayısı.
- AKGEYİK, Tekin (2009), "Neo-Liberal Çağda Sosyal Devletten Sorumlu Sosyal İnişiyati-fe", Çerçeve Dergisi, MÜSİAD Yay., Sayı: 49, İstanbul.
- AKTAN, Coşkun Can, BÖRÜ, Deniz (2007), "Kurumsal Sosyal Sorumluluk", Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Edit.: Coşkun Can Aktan, İGİAD Yay., İstanbul.
- ANDREW, M. Wolk, "Social Entrepreneurship and Government: A New Breed of Entrepreneurs Developing Solutions to Social Problems", Social Entrepreneurship and Government, The Small Business Economy, 2010.
- ASHLEY, Jackie, "The Fine Art of Being a Social Entrepreneur", New Statesman , December 18 , pp. 33 – 35, 2000.
- BEKİ, Abdulkakim (2009), Türkiye'de Sosyal Belediyecilik: Ümraniye Belediyesi Örneği, Ümraniye Belediyesi Yayını, İstanbul.
- BESLER, Senem (2010), "Sosyal Girişimcilik", Sosyal Girişimcilik, Edit.: Senem Besler, Beta Yay., İstanbul.
- BİÇERLİ, Kemal (2010), "Sosyal Girişimcilik ve İstihdam", Sosyal Girişimcilik, Edit: Senem Besler, Beta Yay., İstanbul.
- BORNSTEIN , David, How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas, New York, Oxford University Press, 2004.
- BROOKS, Arthur, "Is There a Dark Side to Government Support for Nonprofits?" Public Administration Review, 2000.
- BROWN, Laura, and ELIZABETH Troutt, "Funding Relations between Nonprofits and Government: A Positive Example", Nonprofit and Voluntary Sector, Quarterly 33, 2004.
- CRISAN, Catalina, ANCA, Borza, "Social Entrepreneurship and Corporate Social Responsibilities", International Business Research, Vol. 5, No. 2; February 2012.
- DAVIE, Grace, Social "Entrepreneurship A Call for Collective Action", OD PRACTITIONER Organization Development Network, Vol. 43 No. 1, 2011.
- DÜNDAR, Özge Zeybekoğlu (2011), "Türkiye'de Kentsel Yoksulluk Sorunu Açısından Sosyal Belediyeciliğin Önemi", Mediterranean Journal of Humanities, Cilt: 1, Sayı: 2, Antalya.
- ERSEN Tevfik Başak, KAYA Derya, MEYDANOĞLU Zeynep (2010), Sosyal Girişimler ve Türkiye (İhtiyaç Analizi Raporu), TÜSEV Yay., İstanbul.
- ERSÖZ, Halis Yunus (2011a), Sosyal Politikada Yerelleşme, İTO Yay., İstanbul.

- ERSÖZ, Halis Yunus (2011b), "Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü", <http://www.sosyalpolitikalar.org/makaleler/sosyal-beledyeclk/145-yerel-yoenetmlern-sosyal-poltka-olanindak-rolue>.
- ES, Muharrem (2007), "Kentsel Yoksulluğun Azaltılmasında Sosyal Belediyeciliğin Rolü", Yerel Siyaset Dergisi, Sayı:13, İstanbul.
- GÜLER, Burcu Kümbül, "Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: ASHOKA Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamalar", DEÜ SBE Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 3, 2011.
- GÜLER, Burcu Kümbül (2010), Sosyal Girişimcilik, Efil Yay., Ankara.
- GÜNEY, Ziya (2011), "Batı'da (İngiltere'de) Sosyal Belediyecilik Örnekleri", <http://www.bursaport.com/makaleler/ziya-guney/batidaingilterede-sosyal-belediyecilik-orneklere-101.html>.
- GÜZEL, Tülay (2010), "Sosyal Girişimcilik", Uluslararası 2. Trakya Bölgesi Kalkınma-Girişimcilik Sempozyumu, Kırklareli.
- <http://www.haberalanya.com.tr/root.vol?title=sosyal-belediyecilik-ornegi&exec=page&nid=363615>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Public_Centre_for_Social_Welfare.
- <http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=55>
- <http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=14>
- İNAL M. EMİN, BİÇKES, D. Mehmet (2006), "Kar Amaçsız Kuruluşların Sorunlarının Çözümünde Pazar Yönlülük Teorisi", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:26, Kayseri.
- KESGİN, Bedreddin (2011), "Kentsel Yoksulluğa ve Sosyal Dışlanmaya Karşı Yerinden ve Yerel Müdahale Olarak Sosyal Belediyecilik", <http://www.sosyalpolitikalar.com.tr/derg-boeluemler/kapak/kapak-dosyasi/100-kentsel-yoksullua-ve-sosyal-dlanmaya-kar-yerinden-ve-yerel-muedahale-olarak-sosyal-belediyecilik.html>.
- KOROSEC, Ronnie L. and BERMAN Evan M., "Municipal Support for Social Entrepreneurship", Public Administration Review, May-June, 2006.
- LEADBEATER, Charles, The rise of the social entrepreneur, London: Demos Publishing, 1997.
- MERISALO, Laura, "Self-Sufficiency through Social Entrepreneurship", Business Journal of Milwaukee, 2000.
- MUSCAT Eugene, Whitty Michael (2009), "Social Entrepreneurship: Values-Based Leadership to Transform Business Education and Society", The Business Renaissance Quarterly: Enhancing the Life at Work, Vol.4, No:1.
- REYHANOĞLU, Metin, Özden Akın, "Ticari Girişimciler Ne Kadar Sosyal Girişimcidir?", Yönetim, Yıl: 23 Sayı: 71, Şubat 2012.
- RENNIE, Henry G., "Social Entrepreneurship and Regional Economic Development: A Conceptual Framework", Enterprising Worlds, Springer, pp. 257-270, 2006.
- SANDU, Cristina, "The Role of Social Entrepreneurship in the Public Sector in Romania", European Union through the European Social Fund, Sectorial Operational Programme Human Resources and Development 2007-2013, 2011.

- SEYYAR, Ali (2011), Sosyal Politika Bilimine Giriş, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- SOGLA, Sosyal Girişimci Genç Liderler Akademisi, SOGLA Sosyal Girişimcilik Konferansı 2012, <http://www.sogla.org/>, Çevrimiçi 01-06-2012.
- ÖZDEMİR, Bilge Kağan (2010), “Sosyal Girişimcilik ve Sürdürülebilir Kalkınma”, Sosyal Girişimcilik, Edit:Senem Besler, Beta Yay., İstanbul.
- ÖZ, Cihan Selek ve Diğ., Türkiye’de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü, Sosyal Haklar Sempozyumu, Denizli, 2009.
- THOMPSON, John. ALVY Geoff, and LEES Ann, “Social Entrepreneurship — A New Look at the People and the Potential”, Management Decision, 2000.
- TRACEY, P., PHILLIPS, N., & HAUGH, H., “Beyond Philantropy: Community Enterprise as a Basis for Corporate Citizenship”, Journal of Business Ethics, 58(4), pp. 327-344, 2007.
- UÇAKTÜRK, Tülay ve Diğ., “Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği”, VI. Uluslar arası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Çanakkale, 2009.
- Wikipedia, http://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_giri%C5%9Fimcilik
- ZENGİN, Eyüp (1999), “Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”, Türk İdare Dergisi, Ankara.